

Семенча І. Є.

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

Уаба А. Е.

*студентка
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара*

Semencha Iona

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Finance, Banking and Insurance
Oles Gonchar Dnipro National University*

Ouaba Adeline

*Student
Oles Gonchar Dnipro National University*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Анотація. Страхувальний ринок в Україні довгі роки зовсім не розвивався, знаходиться у занепаді, існує переважно за рахунок обов'язкових видів страхування. Такий стан ринку призвів до необхідності змін, першою з яких стало зміна регулятора. Національний банк України як новий регулятор розпочав ринкові трансформаційні зміни. Така ситуація і була досліджена у статті. Визначено та проаналізовано пропозиції регулятора, що стосувалися змін у законодавстві, та тих, які визначали правила взаємодії страховиків із страхувальниками, налагодження питань звітності, моніторингу з використанням новітніх технологій, вимог до стратегічного та ризик-менеджменту. Зазначили, що регулятор розпочав нововведення дуже швидко та не враховує складність загальної економічної ситуації в країні, неготовність страховиків у цей період до таких різких змін. Досліджено, як запропоновані зміни відобразилися на основних фінансово-економічних показниках діяльності страхового ринку України за III – IV кв. 2020 р. та I – III кв. 2021 р. Визначили, що загалом ринок демонстрував позитивну динаміку. Ситуація доволі стабільна. За деякими показниками спостерігався приріст. Регулятору запропоновано коригувати терміни впровадження змін та налагоджувати взаємодію зі страховиками.

Ключові слова: страховики, страховий ринок, зміни, аналіз, регулятор, показники, стан.

Вступ та постановка проблеми. Зміна регулятора на страховому ринку України, а звідси політики, підходів до методів регулювання, процесів взаємодії та загального функціонування спонукає до необхідності постійного аналізу стану ринку та вимог до нього з боку різних гравців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом функціонування страхового ринку різних періодів займалися багато вітчизняних науковців та авторів, зокрема: О. Залетов О. [4], Є. Степанюк [11], О. Філонюк [12], М. Гнатюк [2]. Але ринок – динамічна структура, яка потребує постійного аналізу, особливо в періоди реформування, що започатковані на ньому з липня 2020 р.

Метою дослідження є розгляд сучасного стану страхового ринку України під наглядом нового регулятора (Національного банку України), виявлення негативних і позитивних чинників впливу на ринок.

Результати дослідження. Страхувальний ринок є невід'ємною складовою частиною фінансового ринку, що є запорукою підтримання належного рівня економіки країни загалом. Але, на жаль, і досі в Україні сегмент страхового ринку не демонструє тенденції до постійного розвитку та не викликає довіри у споживачів, як це можна спостерігати у більш розвинутих країнах світу.

У світі серед 88 країн Україна займає 73 місце за рівнем споживання страхових послуг, що тільки підтверджує занепад цього сегменту фінансового ринку у нашій країні [10]. Отже, доцільним буде проаналізувати стан страхового ринку, причини його формування та виявити передумови, які спонукали до останніх змін.

Рівень проникнення страхування вважається одним з найголовніших показників, що відображає частку страхових премій у ВВП країни та характеризує попит на страхування. Цей показник відображає активність діяльності страхових компаній у порівнянні з економічною активністю всієї країни. Нормативне значення рівня проникнення страхування коливається межах 8–12% та встановлено згідно з Методикою розрахунку економічної безпеки України. Динаміку значень цього показника в Україні та в світі можна побачити на рис. 1.

Проаналізувавши рис. 1, можна сказати, що цей показник в Україні стабільно знаходиться на досить низькому рівні, коливаючись в межах 1,33–1,46%, що майже в 6 разів менше за світові значення. А у деяких країнах цей показник має значно вище значення. У Тайвані, наприклад, він має значення 20,0%, у Нідерландах – 10,4%, у Фінляндії – 11,7%. І ці значення ще раз підкреслюють нерозвиненість страхового ринку в Україні та суттєву недовіру громадян до страховиків [10].

Також проаналізуємо показник щільності страхування в Україні, що відображає кількість витрачених грошей на страховий захист однією особою та розраховується як кількість страхових премій на одну особу. Нормативним значенням цього показника є 140 дол. і більше, коли в Україні в середньому він знаходиться на рівні 76,5 дол. на одну особу [5]. Ця ситуація може свідчити тільки про те, що страховий ринок не виконує своїх функцій як механізм страхового захисту населення та фінансування ризиків. Зазначимо те, що в Європі навіть найслабкіші країни мають значно вищі показники, наприклад у Болгарії

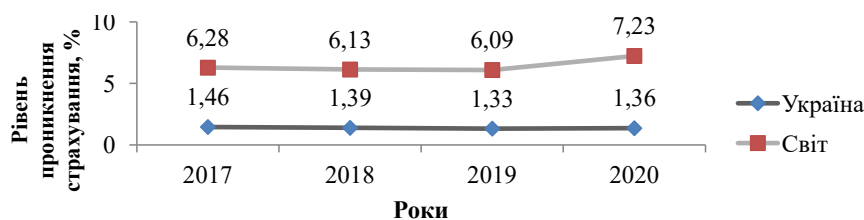

Рис. 1. Динаміка рівня проникнення страхування в Україні у порівнянні із загальносвітовими даними протягом 2017–2020 рр., %

Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі даних [10; 13]

показник щільності досягає позначки 138 € на одну особу, а в Латвії – 112 € на одну особу [10].

Такий занепад спровокував негайне втручання держави у перегляд основних положень діяльності фінансових установ, їх регулятора, та створення стратегії щодо подальшого розвитку.

Таким чином, Україна і в погоні за міжнародними стандартами, і за бажанням виконати чергові умови співпраці з МВФ приймає Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12 вересня 2019 р. № 79-IX [3], за яким делегування повноважень з регулювання та нагляду ринку небанківських установ з 1 липня 2020 року передається до Національного банку України (НБУ), залишивши право Національній комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) здійснювати регулювання фондів операцій з нерухомістю, пенсійних фондів, а також фондів фінансування будівництва.

НБУ представив політику подальшого розвитку та становлення страхового ринку у проєкті Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування» [5]. В цьому документі регулятором окреслено основні стратегії, принципи та напрями змін, що повинні здійснюватися на страховому ринку України.

Передусім це розширення та значне оновлення чинного законодавства. У планах визначено розроблення та введення в дію таких законодавчих актів, як:

- 1) Положення про ліцензування та реєстрацію (готується до прийняття) [8];
- 2) Закон України «Про страхування» (проєкт нової редакції) [7];
- 3) Закон України «Про фінансові послуги та діяльність з надання фінансових послуг» (проєкт) [9];
- 4) Закон України «Про страхову дистрибуцію» (проєкт) [5];
- 5) Закон України «Про обов’язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» (проєкт внесення змін) [1, с. 25];
- 6) Закон України «Про механізм гарантування виплат за договорами довгострокового страхування життя» (проєкт) [1, с. 25];
- 7) Закон України «Про обов’язкове страхування відповідальності перевізника» (проєкт) [1, с. 25].

Поки складно оцінити дієвість нововведень, але темп їх впровадження взято за великий, про що зазначають учасники ринку [6]. А це безпосередньо може вплинути на кінцеву якість прийнятих норм.

А основою думкою у прийнятому до впровадження проєкті моделі регулювання визначено так: «Ключовим завданням нагляду за ринковою поведінкою стане справедливе ставлення страховиків до страховальників та зміцнення довіри населення до сектору страхування. Наці-

ональний банк розробить підзаконні нормативно-правові акти щодо мінімальних вимог для розвитку справедливої практики ведення бізнесу, а також наглядові інструменти та дії у разі незастосування належної практики» [1, с. 13].

Отже, розглянемо основні положення щодо змін функціонування страхових компаній в Україні, запропонованих НБУ:

1. Виконання умови, щодо наявності статутного капіталу у повному розмірі: 1 млн. євро – для non-life, 10 млн. євро – для life. Впровадження нових норм, а саме статутний капітал повинен буде становити 32 млн грн для страховиків non-life та 48 млн грн. – life. Це повинно привести до підвищення платоспроможності компаній та здатності виконання своїх зобов’язань протягом року.

2. Спрощення системи ліцензування та розділення її надання за класами. Тобто, страховики, що займаються виключно страхуванням життя, не зможуть надавати послуги з ризикових видів страхування, за виключенням деяких випадків, та навпаки.

3. Оприлюднення інформації щодо укладання договору між страховиком і страховальником. Чітке встановлення цін, правил, страхових випадків, умов сплати чергового платежу та інше.

4. Розроблення системи ризик-менеджменту кожною компанією для того, щоб на ранніх етапах ліквідувати чи розробити тактичні цілі для подолання кризового стану компанії.

5. Встановлення авторизації щодо страхових посередників задля підвищення довіри та безпеки використання грошових коштів страховальників, а також надання високої кваліфікаційної консультації з будь-якого питання та дотримання стандартів ринкової поведінки.

6. Скорочення видів обов’язкового страхування, адже багато з них є не діючими, а також введення змін стосовно ціноутворення. Мається на увазі проведення розрахунків, що будуть слугувати підставою для встановлення тарифів, страхових виплат та платежів для кожного страховальника окремо.

7. Запровадження вільного ціноутворення для договорів страхування з ОСЦПВ.

8. Перегляд оподаткування за договорами страхування сільськогосподарської продукції та введення нової податкової ставки 3,5% задля державної підтримки агровиробників.

9. Розроблення системи внутрішнього контролю та корпоративного управління, що є основою підвищення рівня довіри до страховиків, а також її прибутковості за рахунок чинного розподілу коштів від надання страхових послуг. Введення вимоги щодо перегляду організаційної структури компанії зі зміною стратегічних цілей, політик та впровадження нових технологій.

10. Встановлення вимог щодо наявності високоякісних та ліквідних активів, щоб вчасно мати можливість

здійснювати страхові виплати, а також щодо обов'язкових страхових резервів. У разі виникнення проблем, НБУ буде проводити перевірку та рекомендувати заходи щодо відновлення належного рівня капіталу.

11. Запровадження фінансового моніторингу з боку держави та всередині компанії. Всередині компанії ця процедура буде відбуватися стосовно кожного нового клієнта задля забезпечення страховика від можливих збитків, що можуть бути викликані шахрайськими діями з боку клієнта. З боку держави фінансовий моніторинг буде здійснюватися з метою застереження легалізації відмивання коштів з боку страховика через надання своїх послуг.

12. Впровадження автоматизованої системи звітності через нові сучасні технології та зміни у періодичності подання фінансової звітності для того, щоб аналізувати та ретельніше оцінювати ризики страховиків.

Як бачимо, зміни торкнуться всіх етапів функціонування страховиків: від вимог до обсягів капіталу, грошових ресурсів, особливостей ціноутворення й взаємодії з страхувальниками до ефективної організації стратегічного менеджменту, впровадження новітніх технологій звітності та зовнішнього і внутрішнього моніторингу.

Зміни впроваджуватимуться поступово, але вже пройшло більше року під керівництвом нового регулятора. Тому вважаємо за доцільне проаналізувати показники діяльності страхового ринку за останній період та з'ясувати характер його руху.

Спочатку розглянемо загальні показники діяльності страховиків в Україні протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 років (табл. 1).

Аналізуючи дані табл. 1, можна побачити стрімке скорочення страхових компаній та досить не стабільну тенденцію з кількістю договорів. Так у II та III кварталі 2021 році порівняно з I кварталом 2021 року відбулося зменшення кількості компаній на 27 одиниць та порівняно з III кварталом 2020 року – на 34 одиниці, що

було спричинено добровільною відмовою компаній від ліцензій та за власною ініціативою виходу з ринку. Вважаємо, що більшість компаній були не готові до таких різких трансформацій, хоча НБУ прописував у своїх правилах, що компаніям буде надано достатньо часу задля приведення своєї діяльності у відповідність до всіх нормативів.

Більш детально розглянемо динаміку валових страхових премій порівняно з рівнем валових страхових виплат (рис. 2).

З рис. 2 можна спостерігати досить нестабільну динаміку щодо значень усіх показників. У I кварталі 2021 року відбулося суттєве зменшення страхових премій на 73% порівняно з IV кварталом 2020 року та відповідне зменшення кількості договорів – на 76%, але вже у II та III кварталі 2021 року можна спостерігати стабілізацію ситуації та збільшення показників вдвічі. Динаміка страхових виплат демонструє аналогічну ситуацію. У I кварталі 2021 року відбулося зменшення страхових виплат на 71% порівняно з IV кварталом 2020 року та збільшення значення даного показника вдвічі вже у II та III кварталі 2021 року. Хоча показник рівня страхових виплат у розвинутих країнах досягає більш вагомих значень, в Україні він коливається у межах 33,8 – 36% та показує більш стабільну тенденцію, незважаючи на зменшення значень валових страхових виплат та премій за весь аналізований період. Показник рівня валових виплат сягнув свого найважливішого значення – 36%, що на 3,1 відсоткових пункти більше за попередній період.

Таким чином, можна зробити висновок, що компанії є спроможними вчасно робити розрахунки зі своїми клієнтами та мають достатній запас ресурсів для здійснення діяльності.

Розглянемо динаміку загального обсягу активів страхових компаній порівняно з їх кількістю протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 років на рис. 3.

Таблиця 1

Загальні показники діяльності страховиків в Україні за III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 рр.

Назва показника	III кв. 2020 року	IV кв. 2020 року	I кв. 2021 року	II і III кв. 2021 року
Кількість страхових компаній, од.	215	210	208	181
Кількість укладених договорів, од.	89434,5	120576,5	29249	63170
Валові страхові премії, млн. грн.	32967,1	45184,9	12041	24780
Валові страхові виплати, млн. грн.	11131,9	14852,7	4378	8703
Рівень валових страхових виплат, %	33,8	32,9	36	35

Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі даних [10]

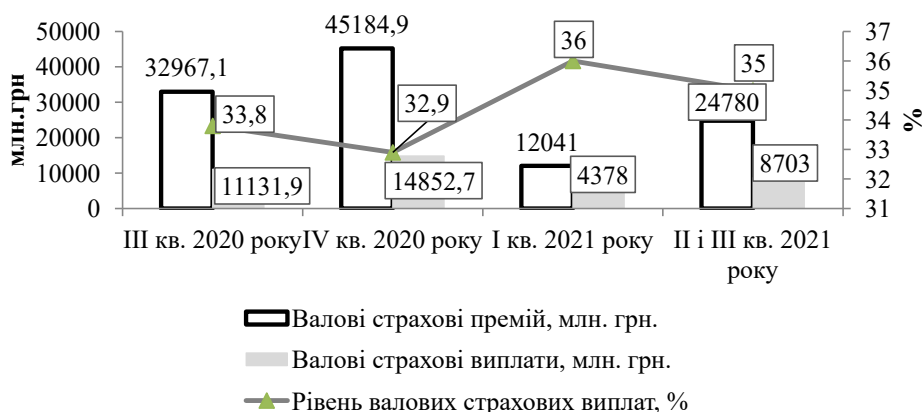

Рис. 2. Динаміка валових страхових премій, виплат у порівнянні з рівнем валових страхових премій в Україні протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 рр.

Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі даних [10]

Виходячи з рис. 3, можна простежити чітку тенденцію щодо позитивної динаміки росту загального обсягу активів протягом аналізованого періоду, незважаючи на незначне зменшення у I кварталі 2021 року. Таким чином, можна сказати, що, незважаючи на постійне вибуття страховиків із ринку, загальний обсяг активів у III кварталі 2021 року порівняно з III кварталом 2020 року виріс на 5,8%, порівняно з 2019 на 1,7%. Даний приріст показника можна обґрунтувати збільшенням обсягів грошових коштів.

Проаналізуємо цей показник у порівнянні з обсягом сплачених статутних капіталів та обсягом сформованих страхових резервів протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 на рис. 4.

Як бачимо, ситуація за останній рік загалом досить сприятлива. Обсяг сформованих страхових резервів демонструє тенденцію щодо постійного зростання. Так у III кварталі 2020 року, порівняно з III кварталом 2021 року, цей показник збільшився на 18,2%, що характеризує факт змоги виконувати зобов'язання перед страхувальниками у формі страхових виплат.

На жаль, такої динаміки неможливо простежити щодо показника обсягу сплачених статутних капіталів, адже тут спостерігається стабільне зменшення протягом аналізованого періоду. У III кварталі 2020 року порівняно з

III кварталом 2021 року відбулося зменшення на 11,3%. Це може бути пов'язане зі зменшенням страховиків на ринку та нездатністю їх виконати цю умову стосовно нормативного значення наявності статутного капіталу. Згадаємо й те, що новий регулятор діяльності небанківського сектору планує здійснити перегляд нормативного значення статутного капіталу для страховиків. Та ця ситуація викликає питання щодо того, наскільки ще скоротиться кількість учасників на страховому ринку та яка ситуація буде простежуватися надалі.

Висновки. Отже, проаналізувавши основні показники діяльності страхового ринку в Україні протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 років, можна зробити певні висновки. Загалом простежується досить стабільна ситуація, але саме у III кварталі 2020 року відбулися зміни у законодавстві та регулюванні сегментом небанківських установ, і вже можна побачити перші зміни, що відбулися за 2021 рік.

Так, у II та III кварталі ми бачимо перші прирости низки показників, що може підтверджувати правильність дій НБУ. Але попри те, що Центробанк обіцяв досить безболісне та поступове трансформування «правил гри» небанківського сектору, статистика щодо скорочення кількості страхових компаній на ринку демонструє протилежну ситуацію. Самі ж представники НБУ коментують

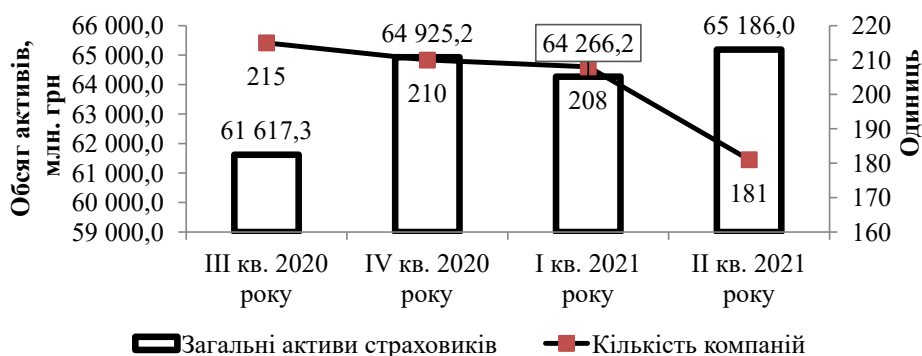

Рис. 3. Динаміка загального обсягу активів страхових компаній порівняно з їх кількістю в Україні протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 рр.

Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі даних [10]

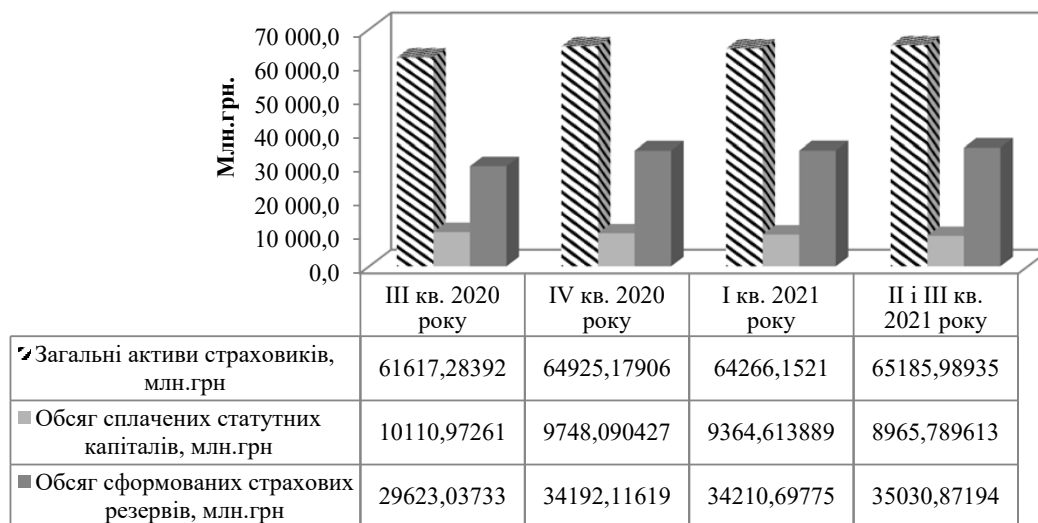

Рис. 4. Порівняльний аналіз загального обсягу активів з обсягами сплачених статутних капіталів та сформованими страховими резервами страхових компаній в Україні протягом III – IV кв. 2020 та I – III кв. 2021 рр.

Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі даних [10]

цю ситуацію як «очищення» ринку від безнадійних компаній, які не демонструють жодної статистики протягом тривалого періоду. Та звернемо увагу й на те, що деякі нові правила та нормативи включають в себе нові витрати, що, в свою чергу, впливатиме на підвищення цін на страхові послуги та втрату частки потенційних та постійних клієнтів і, як наслідок, отримання накопичувального збитку та «добровільного» виходу з ринку. Зауважимо й те, що ці зміни припали на всесвітню кризу, пов'язану з пандемією, що безпосередньо також впливає на добробут населення, ділову активність та економіку країни. Таким чином, дуже складно назвати вихід багатьох страховиків із ринку «добровільним» та «природним». Це, скоріше, вимушені заходи.

Як показує практика, НБУ не збирається дослухатися до внутрішній гравців ринку, в майбутніх планах тільки посилення вимог та розробка нових політик і введення їх

у дію у найближчі терміни. Та постають питання. Чи дійсно всі ці заходи призведуть до виходу ринку страхування на міжнародний рівень, чи все ж таки буде спостерігатися суцільний занепад небанківського сектору?

Отже, провівши ретельне дослідження сучасного стану страхового ринку, хотілось би зауважити, що небанківський сегмент фінансового ринку потребує більш тривалого перехідного, адаптаційного періоду задля досягнення більш якісних та вагомих змін у низці показників, а не тільки стрімкого руху до міжнародних стандартів та прискорення строків їх введення на вимогу зовнішніх фінансових структур, наприклад, отриманням чергового траншу від МВФ. Вважаємо, що тільки шляхом переговорів із основними учасниками ринку, створенням стратегій, ретельного вивчення змін та стану установ у трансформаційному періоді можна досягти дійсно тих планів, що поставив перед собою НБУ.

Список використаних джерел:

1. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні»: веб-сайт НБУ. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4 (дата звернення: 18.10.2021).
2. Гнатюк М.М. Створення конкурентного середовища та зменшення ризиків неплатоспроможності на страховому ринку України. *Євроінтеграційний Портал*. URL: <https://eu-ua.org/analitika/stvorennja-konkurentnogo-seredovishcha-ta-zmshennja-ryzykiv-neplatospromozhnosti-na#2> (дата звернення: 18.10.2021).
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функцій із державного регулювання ринків фінансових послуг» від 12 вересня 2019 р. № 79-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (дата звернення: 21.10.2021).
4. Залетов О. Страховий ринок 2019: від пандемії до розвитку. *Insurance Top*. 2020. № 1(69). С. 2–4.
5. Про проект нового Закону України «Про страхову дистрибуцію» URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4 (дата звернення: 21.10.2021)
6. Нацбанк продовжив строк обговорення проекту Ліцензійних умов. *Асоціація фінансових інституцій*. : веб-сайт. URL: <https://bit.ly/2XCahuc> (дата звернення: 21.10.2021)
7. Нова редакція закону «Про страхування». *Страховий адвокат*. URL: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/novaya-redaktsiya-zakona-o-strahovanii/> (дата звернення: 21.10.2021).
8. Про затвердження Положення про ліцензування та реєстрацію надавачів фінансових послуг та умови провадження ними діяльності з надання фінансових послуг : Постанова НБУ (проект). URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_2021-06-30-1.pdf (дата звернення: 21.10.2021).
9. Про фінансові послуги та діяльність з надання фінансових послуг: Проект Закону України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FP_proekt_zakon_fin.pdf?v=4 (дата звернення: 21.10.2021)
10. Статистика страхового ринку України. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 15.10.2021).
11. Степанюк Є, Онищук О. Не такий страшний «спліт». URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/nbu.pdf?v=4 (дата звернення: 18.10.2021).
12. Філонюк О.Ф. Кроки становлення страхового ринку України або 10 років життя єдиної страхової сім'ї. URL: <https://forinsurer.com/public/03/01/16/235> (дата звернення: 18.10.2021).
13. Insurance Europe. URL: <https://www.insuranceeurope.eu> (дата звернення: 21.10.2021).

References:

1. National Bank of Ukraine (2021) Bila knygha «Majbutnje rehuljuvannja rynku strakhuvannja v Ukrajinі» [White Paper “Future regulation of the insurance market in Ukraine”]. Kyiv. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4 (accessed 21 October 2021).
2. Ghnatjuk M. M. (2021) Stvorennja konkurentnogo seredovishcha ta zmshennja ryzykiv neplatospromozhnosti na strakhovomu rynku Ukrajinі [Creation of competition environment and reduction of risks to insolvency at the insurance market of Ukraine]. *Eurointegration Portal*. Available at: <https://eu-ua.org/analitika/stvorennja-konkurentnogo-seredovishcha-ta-zmshennja-ryzykiv-neplatospromozhnosti-na#2> (accessed 18 October 2021).
3. Verkhovna Rada Ukrajinі (2019) Pro vnesennja zmin do dejakykh zakonodavchykh aktiv Ukrajinі shhodo udoskonalennja funkcij iz derzhavnogo rehuljuvannja rykiv finansovykh poslugh [On making alteration to some legislative acts of Ukraine in relation to the improvement of functions from government control of markets of financial services]. *Law of Ukraine*. Kyiv. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-20#Text> (accessed 21 October 2021).
4. Zaljetov O. (2020) Strakhovij rynek 2019: vid pandemiji do rozvytku [Insurance market 2019: from a pandemic to development]. *Insurance Top*, no. 1(69), pp. 2–4.
5. National Bank of Ukraine (2021) Majbutnje rehuljuvannja rynku strakhuvannja : Pro projekt novogho Zakonu Ukrajinі «Pro strakhovu dystribuciju» [The future adjusting of market of insurance: Law of Ukraine “About insurance distribution”]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_pr_2020-04-30.pdf?v=4 (accessed 21 October 2021).
6. Association of Financial Institutions (2021) Nacbank prodovzhiv strok obghovorennja projektu Licenzijnykh umov [The National Bank has extended the discussion of the draft License Terms]. Available at: <https://bit.ly/2XCahuc> (accessed 21 October 2021).
7. Nova redakcija zakonu «Pro strakhuvannja» [New release of law “On insurance”]. *The Insurance advocate*. Available at: <https://www.insa.com.ua/uk/blog/novaya-redaktsiya-zakona-o-strahovanii/> (accessed 21 October 2021).

8. National Bank of Ukraine (2021) Pro zatverdzhennja Polozhennja pro licenzuvannja ta rejestraciju nadavachiv finansovykh poslugh ta umovy provadzhennja nymy dijajlnosti z nadannja finansovykh poslugh (projekt) [About the statement of the Situation on licensing and registration of providers of financial services and conditions of carrying out by them of activity on rendering of financial services (project)]. Postanova. Kyiv. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/proekt_2021-06-30-1.pdf (accessed 21 October 2021).
9. National Bank of Ukraine (2021) Pro finansovi poslughy ta dijajlnistj z nadannja finansovykh poslugh [About financial services and activity on the grant of financial services]. A project of Law of Ukraine. Kyiv. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FP_proekt_zakon_fin.pdf?v=4 (accessed 21 October 2021).
10. Statystyka strakhovogho rynku Ukrajiny [Statistics of insurance market of Ukraine]. Available at: <https://forinsurer.com/stat> (accessed 15 October 2021).
11. Stepanjuk Je., Onyshhuk O. (2021) Ne takyj strashnyj «split» [Not such frightful «split»]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/нбу.pdf?v=4 (accessed 18 October 2021).
12. Filonjuk O. F. (2021) Kroky stanovlennja strakhovogho rynku Ukrajiny abo 10 rokov zhyttja jedynoji strakhovoji sim'ji [Steps of becoming of insurance market of Ukraine or 10 life of only insurance family]. Available at: <https://forinsurer.com/public/03/01/16/235> (accessed 18 October 2021).
13. Insurance Europe. Available at: <https://www.insuranceeurope.eu> (accessed 21 October 2021).

АНАЛИЗ СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ НА СТРАХОВОМ РЫНКЕ УКРАИНЫ

Аннотация. Страховой рынок в Украине долгие годы совсем не развивался, находится в упадке, существует в основном за счет обязательных видов страхования. Такое состояние рынка привело к необходимости изменений, первым стала смена регулятора. Национальный банк Украины как новый регулятор начал рыночные трансформационные изменения. Такая ситуация и была исследована в статье. Определены и проанализированы предложения регулятора, касающиеся изменений в законодательстве и тех, которые определяли правила взаимодействия страховщиков со страхователями, налаживание вопросов отчетности, мониторинга с использованием новейших технологий, требований к стратегическому и риск-менеджменту. Отметим, что регулятор начал нововведения очень быстро и не учитывает сложность общей экономической ситуации в стране, неготовность страховщиков в этот период к таким резким изменениям. Исследовано, как предложенные изменения отразились на основных финансово-экономических показателях деятельности страхового рынка Украины за III – IV кв. 2020 г. и I – III кв. 2021г. Определили, что в целом рынок демонстрировал положительную динамику. Ситуация достаточно стабильная. По некоторым показателям наблюдался прирост. Регулятору предложено корректировать сроки внедрения изменений и налаживать взаимодействие со страховщиками.

Ключевые слова: страховщики, страховой рынок, изменения, анализ, регулятор, показатели, состояние.

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE OF TRANSFORMATION CHANGES IN THE INSURANCE MARKET OF UKRAINE

Summary. Among the financial markets of any country, the insurance market should occupy one of the leading positions, because it provides protection against adverse financial and economic events and situations that have arisen around the world in recent years due to pandemics, various natural disasters, significant fluctuations world energy prices. Ukraine seeking accession to the European Community should not be an exception. But, unfortunately, the insurance market in Ukraine has not been developed for many years, it is in decline, it exists mainly at the expense of compulsory types of insurance. This state of the market led to changes, the first of which was a change in the regulator. The National Bank of Ukraine, as a new regulator, has begun market transformation changes. Of course, this situation requires careful analysis, which was done in this study. In the course of the research, the article identifies and analyzes the regulator's proposals concerning changes in legislation and those that determine the rules of interaction of insurers with policyholders, reporting, internal and external control over the use of new technologies, strategic requirements and risk management. It was noted that the regulator started innovations very quickly and does not consider the complexity of the general economic situation in the country, the unwillingness of insurers in this period to such drastic changes, because such conditions significantly increase the risk of loss of bankruptcy. In addition, it has been investigated how the proposed changes actually affected the main financial and economic indicators of the insurance market of Ukraine. The dynamics of the number of insurers, the number of concluded contracts, the dynamics of insurance premiums in relation to insurance payments, the dynamics of total assets and paid-up share capital and formed insurance reserves from III – IV quarters 2020 to I – III quarters 2021 were analyzed. It was determined that, in general, the market showed a positive dynamics in the vast majority of indicators. Thus, in the analyzed period recorded a stable situation. According to some indicators, there was an increase. But they also identified the main shortcoming that currently exists in the insurance market of Ukraine and needs to be addressed by the regulator – the adjustment of the timing of changes and cooperation on market transformation with insurers, because it is a joint movement that requires coordinated positions and actions.

Key words: insurers, insurance market, changes, analysis, regulator, indicators, state.